

TÜRK-İŞ TARİHİNDE REFERANDUMLAR

Aydınlık Dergisi, 1 Ağustos 2010

Yıldırım Koç

Türk-İş Genel Başkanı Mustafa Kumlu 12 Temmuz 2010 günlü açıklamasında referandum konusunda şu değerlendirmeyi yaptı: “Türk-İş, referandum sürecinde kendi tabanına ‘evet’ ya da ‘hayır’ oyu kullanması yönünde bir sınırlama getirmeyecektir. Referandumda Türk-İş topluluğunu oluşturan her bir birey, kendi özgür iradesi ile ve doğru bulduğu biçimde oyunu kullanacaktır.”

Bu söylenenler, “biz tavır alamıyoruz, tavır almaktan çekiniyoruz” anlamına gelmektedir.

Rahmetli Şevket Yılmaz’ı ve o dönemki Türk-İş yönetimlerini zamanında herhalde en fazla eleştirenlerden biriydim. Rahmetli Şevket Bey de beni hiç sevememişti; yıldızlarımız hiç barışmadı. Ancak bugünkü Türk-İş’e bakınca, Şevket Bey’i aradım.

1987 yılında Anayasa’da bir değişiklik yapılarak, yasaklı politikacıların yasaklarının kaldırılması konusu referanduma sunuldu. Referandum 6 Eylül 1987 günü yapılacaktı. Şevket Yılmaz, 27 Temmuz 1987 günü yaptığı basın toplantısında, “Yasaksız Bir Demokrasi İçin EVET Kampanyası”nı başlattı. Türk-İş hemen binlerce el ilanı bastırdı. Bunların birinin arkasında Türk-İş Başkanlar Kurulu’nun 3 Temmuz 1987 günkü toplantısında alınan kararın aşağıdaki bölümleri yer alıyordu:

“6 Eylül’de Yasaksız Bir Demokrasi İçin EVET: Vurgun, yolsuzluk ve sömürü düzeninin demokrasi bahane edilerek sürdürülmesine son verilmesi; halk oylamasını, yeniden kamplaşmalara meydan verecek bir araç olarak kullanmanın ve bu yoldan Ulusumuzun birliğini ve Devletin bütünlüğünü tehlikeye atmanın önlenmesi; Atatürk ilkelerinin ve devrimlerinin yaşatılabilmesi; Demokrasinin tek yanlı kullanılan her çeşit kitle iletişim araçları ve propaganda usulleri ile yozlaştırılan bir kaba çoğunluk rejimi olmadığına kanıtlanabilmesi; 6 Eylül 1987 Pazar gününden sonra demokrasinin daha da sınırlandırılmasına ve bugünkü bozuk ekonomik düzenini korunmasına ve geliştirilmesine cesaret verecek uygulamalara ‘dur’ denilebilmesi, yapılacak halk oylamasında, başta işçiler olmak üzere, tüm yurttaşlarımızın ‘Evet’ oyu kullanmasına bağlıdır.”

Türkiye 1988 yılında bir referandum daha yaşadı. Halk desteğinin ayaklarının altından kaydığını hisseden ANAP, 1989 yılı Mart ayında yapılması gereken yerel seçimleri 1988 yılına çekmek için bir Anayasa değişikliği yaptı. Bu konu da 25 Eylül 1988 günü referanduma sunuldu. Hükümet Anayasa değişikliğine “EVET” denmesini istiyordu. Türk-İş yönetimi “HAYIR” deme cesaretini gösterdi ve bu konuda bir kampanya açtı. Türk-İş tarafından binlerce basılıp dağıtılan bildiri, “hayır” oyunun rengi olan kahverengiydi. Bildiride şunlar yazıyordu:

“Anayasanın öteki antidemokratik maddeleri dururken, sadece mahalli seçimle ilgili değişikliğe HAYIR; seçim öncesi zamları erteleyip, seçim sonrası milletin önüne süren, ‘seçimden önce zam yapacak kadar enayi miyim?’ diye beyanat verip, milleti enayi gibi gören Özal’ın bu sözlerini hiç unutmduğumuz için HAYIR; ülke çıkarını bir yana bırakıp, siyasi çıkarı için her aklına eseni yapan bu iktidara DUR demek için HAYIR; mutfağı yangın yerine çeviren, enflasyonu düşüreceğine üç katına çıkaran, işsizliğe, açlığa, sefalete çare bulmayan, işçinin memurun, dulun, yetimin, köylünün, esnafın derdine sırt çeviren, hür sendikacılığa hep karşı olan, işveren yanlısı Özal’a yol vermek için HAYIR; işçi sorunlarını hiçe sayan bu hükümete güvensizlik için HAYIR; sorumsuzlara gereken dersi vermek için HAYIR; keyfi idareye set çekmek için HAYIR; emeğin hakkını vermeyenlere, demokrasi çizgisine gelmeyenlere HAYIR; bu partizan gidişe paydos demek için HAYIR; geleceğimizin teminatı için, kahverengi oylarımızla HAYIR diyelim.”

Her iki referandumda da Türk-İş çok açık bir biçimde ANAP’ın, Turgut Özal’ın, Hükümetin karşısında tavır aldı. Her iki referandumda da Türk-İş’in bulunduğu taraf kazandı.

Dikkate edileceği gibi, Türk-İş’in her iki referandumda da öncelikle ele aldığı, ANAP’ın ülkeye ve işçilere verdiği zararı; referandum, ANAP’ın icraatının oylanması olarak ele alınıyordu.

Hükümet her iki referandumu da kaybetti. Yasaklı siyasilere siyasal faaliyet hakkı iade edildi. Yerel seçimler zamanında yapıldı. Bu iki referandum, ANAP’ın yediği ilk önemli darbelerdi. 1989 yerel seçimleri ise daha büyük bir darbe oldu. Hakim sınıflar cephesindeki bu gedik, hükümetin yediği bu

darbeler ise 1989 Bahar Eylemlerinin ve daha sonraki yıllarda gerçekleşen büyük meşru ve demokratik kitle eylemlerinin altyapısını oluşturdu.

Bugünkü Türk-İş yönetimi ne derse desin, bu referandum 8 yıllık AKP iktidarının icraatının oylanması olacak. İnsanların sınıf çıkarları ve kimlikleri ağır basacak. AKP ilk ciddi yenilgisini bu referandumda alacak. AKP'nin bu referandumda yiyeceği darbe, 2011 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri sürecinde belki yeniden yükselecek bir işçi sınıfı hareketinin altyapısını oluşturacak.

Rahmetli Şevket Yılmaz'ın Türk-İş'te genel başkanlık yaptığı 1982-1992 dönemi birçok kötü olayla doludur. Ancak Şevket Bey'in 1987 ve 1988 referandumlarındaki tavrını, Türk-İş'le bağı olmayan Çelik'İş'in 1989 Demir-Çelik grevi sırasında Karabük'te miting yapmasını, İskenderun'da yasaklanan mitingi fiilen gerçekleştirmesini, 3 Ocak 1991 genel eylemini hatırlamak ve saygıyla anmak gerekiyor. Hele bugünlere bakınca.